

VYSOKÁ PREDSTAVITEĽKA
ÚNIE PRE
ZAHRAŇIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 14. 6. 2019
JOIN(2019) 12 final

**SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU
A VÝBORU REGIÓNOV**

Správa o vykonávaní akčného plánu proti dezinformáciám

A. Úvod

Ochrana našich demokratických procesov a inštitúcií pred dezinformáciami¹ je pre naše spoločnosti veľkou výzvou. V záujme riešenia tejto výzvy zaviedla EÚ rozsiahly rámec pre koordinovanú činnosť, ktorý je plne v súlade s našimi európskymi hodnotami a základnými právami.

Sila európskej demokracie závisí od aktívnej účasti jej občanov. Z rekordne vysokej účasti v nedávnych voľbách do Európskeho parlamentu vyplýva, že angažovaní Európania sa chcú podieľať na formovaní budúcnosti ich Únie.

Hoci je príliš skoro na vyvodenie konečných záverov o úrovni dezinformácií a ich vplyve na tieto voľby, je zrejmé, že opatrenia prijaté ako súčasť spoločného akčného plánu proti dezinformáciám² a špecifický balík volebných opatrení³ prispeli k odradeniu od útokov a k odhalieniu dezinformácií. Mnohí novinári, overovatelia faktov, platformy, vnútroštátne orgány, výskumní pracovníci a zástupcovia občianskej spoločnosti aj vďaka týmto opatreniam prispeli k zvyšovaniu informovanosti o tom, ako čeliť tejto hrozbe. Zvýšené povedomie verejnosti sťažilo manipulovanie verejnej diskusie aktérmi s nekalými úmyslami.

Nemôžeme však poľaviť a boj proti dezinformáciám musí pokračovať. Ide o dlhodobú výzvu, ktorá sa týka všetkých častí našich spoločností a vyžaduje si trvalý záväzok a úsilie. Pre ochranu demokratických procesov a inštitúcií Únie pred manipuláciou a dezinformáciami treba urobiť viac.

Dnešná správa Komisie a vysokej predstaviteľky predstavuje prvé posúdenie doteraz dosiahnutého pokroku a stanovuje hlavné ponaučenia pre budúcnosť. Podrobnejšie sa v nej vysvetľuje, ako akčný plán a balík volebných opatrení pomohli v boji proti dezinformáciám v súvislosti s voľbami do Európskeho parlamentu. Je to aj príspevok Komisie a vysokej predstaviteľky na zasadnutie Európskej rady, ktoré sa uskutoční 20. – 21. júna 2019.

B. Smerom ku koordinovanému prístupu k boju proti dezinformáciám

Prijatím akčného plánu proti dezinformáciám zriadila Komisia a vysoká predstaviteľka rozsiahly rámec na boj proti hrozbám vnútri aj mimo EÚ. Všetci relevantní aktéri vrátane inštitúcií EÚ, členských štátov, priemyslu a občianskej spoločnosti zohrali svoje roly v štyroch oblastiach činnosti:

¹ Komisia vymedzuje dezinformáciu ako „overiteľne nepravdivú alebo zavádzajúcu informáciu, ktorá je vytvorená, prezentovaná a šírená na účely hospodárskeho zisku alebo zámerného zavádzania verejnosti, a môže poškodiť verejný záujem. Medzi dezinformácie nepatria chyby v spravodajstve, satira a paródie, ani správy a komentáre naklonené jednej strane, ktoré sú takto zreteľne označené,“ [COM(2018) 236]. Cieľom dezinformácie je odvrátiť pozornosť a vytvoriť rozkol, pokrivením a falšovaním faktov zasiahť pochybnosť, a tak ľudí zmiasť a oslabiť ich dôveru v inštitúcie a zavedené politické procesy.

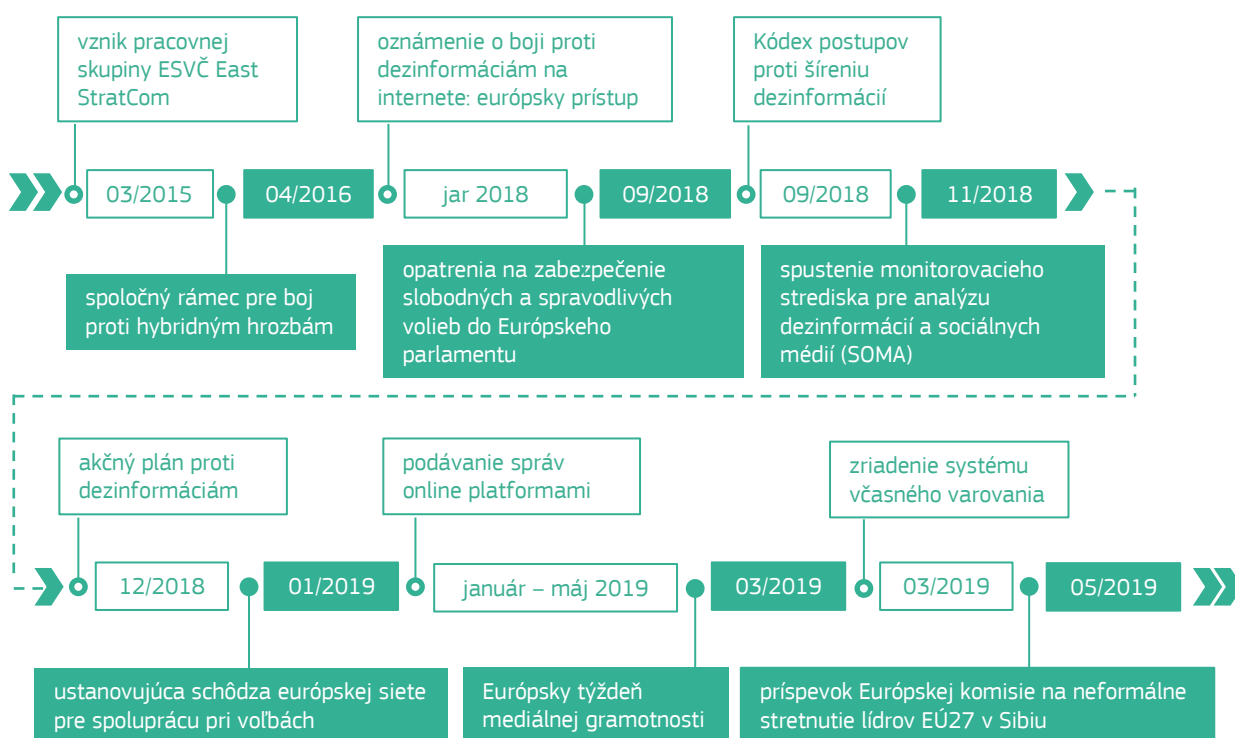
² JOIN(2018) 36.

³ Súčasťou balíka volebných opatrení je oznámenie Komisie o zabezpečení slobodných a spravodlivých európskych volieb, COM(2018) 637; odporúčanie Komisie o sieťach spolupráce pri voľbách, transparentnosti na internete, ochrane pred kybernetickými bezpečnostnými incidentmi a boji proti dezinformačným kampaniam v súvislosti s voľbami do Európskeho parlamentu, COM(2018) 5949; usmernenie Komisie o uplatňovaní práva Únie v oblasti ochrany údajov v kontexte volieb, COM(2018) 638; nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2019/493 z 25. marca 2019, ktorým sa mení nariadenie (EÚ, Euratom) č. 1141/2014, pokiaľ ide o postup overovania porušovania pravidiel o ochrane osobných údajov v kontexte volieb do Európskeho parlamentu (Ú. v. EÚ L 85I, 27.3.2019, s. 7 – 10).

1. EÚ posilnila svoje spôsobilosti v oblasti identifikovania dezinformácií a boja proti nim prostredníctvom osobitnej skupiny EÚ pre strategickú komunikáciu a strediska EÚ pre hybridné hrozby v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Takisto zlepšila koordinovanú reakciu zriadením systému včasného varovania na uľahčenie výmeny informácií medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ.
2. EÚ spolupracovala s online platformami a priemyslom prostredníctvom dobrovoľného Kódexu postupov proti šíreniu dezinformácií s cieľom zvýšiť transparentnosť politickej komunikácie a predchádzať manipulatívne využívaniu ich služieb. Používateľom to umožňuje vedieť, prečo vidia konkrétny politický obsah a reklamy, a vidia, odkiaľ pochádzajú a kto stojí v ich pozadí.
3. Komisia a vysoká predstaviteľka v spolupráci s Európskym parlamentom pomohli zvýšiť informovanosť a odolnosť proti dezinformáciám v spoločnosti, najmä prostredníctvom väčšieho množstva správ založených na faktoch a obnovenia úsilia o podporu mediálnej gramotnosti.
4. Komisia podporila úsilie členských štátov o zabezpečenie integrity volieb a posilnenie odolnosti demokratických systémov Únie uľahčením spolupráce, a to poskytovaním usmernení a podpory a prostredníctvom legislatívnych opatrení.

Prehľad spoločných a koordinovaných opatrení EÚ proti dezinformáciám

1. Zlepšenie spôsobilostí a posilnenie koordinovaných reakcií

Komisia a vysoká predstaviteľka posilnili spôsobilosti Únie v oblasti detekcie, analyzovania a odhaľovania dezinformácií, ako aj zabezpečovania koordinovanej reakcie, najmä prostredníctvom systému včasného varovania. To sa dosiahlo najmä posilnením súvisiacich pracovných línií v rámci Generálneho riaditeľstva pre komunikáciu a posilnením finančných a ľudských zdrojov v rámci osobitných skupín pre strategickú komunikáciu Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Zvýšený

rozpočet napríklad pomohol pracovnej skupine East StratCom, aby rozšírila rozsah svojich činností a ďalej rozvíjala profesionálne monitorovanie.

Systém rýchleho varovania umožnil každodennú výmenu informácií o viacerých prípadoch a trendoch týkajúcich sa dezinformácií medzi orgánmi EÚ a členskými štátmi.

V tejto chvíli dostupné dôkazy neumožňujú identifikovať konkrétnu cezhraničnú dezinformačnú kampaň pochádzajúcu z vonkajších zdrojov, ktorá by bola osobitne zameraná na európske voľby. Zo zhromaždených dôkazov však vyplynulo, že ruské zdroje⁴ vyvíjajú stálu a nepretržitú dezinformačnú činnosť, ktorej cieľom je potlačiť volebnú účasť a ovplyvňovať preferencie voličov. Pokrývala širokú škálu tém – od spochybňovania demokratickej legitimacy Únie až po využívanie kontroverzných verejných diskusií o otázkach, ako sú migrácia a suverenita. To potvrdzuje, že dezinformačné kampane vedené štátnymi aj neštátnymi aktérmi⁵ predstavujú pre EÚ hybridnú hrozbu.

Zaznamenal sa jednotný trend aktérov s nekalými úmyslami, ktorí používajú dezinformácie na podporu extrémistických názorov a na vyhrocovanie diskusií na miestnej úrovni, a to aj prostredníctvom nepodložených útokov na EÚ. Domáci politickí aktéri si často osvojili taktiku a argumenty, ktoré používajú ruské zdroje na útočenie proti EÚ a jej hodnotám⁶. Do tohto diskurzu sa zapojili aj iní vonkajší aktéri.

Aktéri s nekalými úmyslami využili požiar v katedrále Notre Dame na ilustráciu údajného úpadku západných a kresťanských hodnôt v EÚ. Rovnako rýchlo pripísali politickú krízu a následný pád vlády v Rakúsku „európskemu štátu v štáte“, „nemeckým a španielskym bezpečnostným službám“ a jednotlivcom. Šírenie príbehov o bezvýznamnosti legislatívnych právomocí Európskeho parlamentu a o jeho kontrole lobistami malo za cieľ obmedziť volebnú účasť⁷.

Taktika, ktorú títo aktéri používajú, sa vyvíja rýchlo a spolu s opatreniami prijatými štátmi a online platformami. Zdá sa, že uvedení aktéri, ktorí sú prepojení s ruskými zdrojmi, sa namiesto uskutočňovania rozsiahlych operácií na digitálnych platformách rozhodli pre lokalizované operácie menšieho rozsahu, ktoré sa ťažšie identifikujú a odhaľujú.

Vzhľadom na čoraz sofistikovanejšiu povahu dezinformačných činností a na ťažkosti nezávislých výskumných pracovníkov pri získavaní prístupu k relevantným údajom z platforiem bude konečné posúdenie rozsahu a vplyvu dezinformačných kampaní chvíľu trvať a bude si vyžadovať spoločné úsilie občianskej spoločnosti, akademickej obce, verejných aktérov a online platforiem.

Hodnota systému včasného varovania sa prejavila v podpore užšej koordinácie medzi inštitúciami EÚ a vnútroštátnymi orgánmi. Počet interakcií medzi jednotlivými orgánmi neustále rastie a tento nástroj sa stal referenčným bodom v boji proti dezinformáciám. Takisto sa posilnila spolupráca s online

⁴ Počet dezinformačných prípadov pripisovaných ruským zdrojom a zdokumentovaných prostredníctvom pracovnej skupiny East StratCom od januára 2019 (998) sa v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2018 (434) zdvojnásobil.

⁵ Pozri najmä oznámenia na Facebooku o odstránení stránok, skupín a účtov v iných krajinách <https://newsroom.fb.com/news/>.

⁶ <https://www.isdglobal.org/isd-publications/interim-briefing-propaganda-and-digital-campaigning-in-the-eu-elections/>

⁷ Viac informácií o týchto otázkach nájdete na portáli EUvsDisinfo: <https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/>

platformami, hoci tieto platformy by mali ešte citlivejšie reagovať na externé hlásenia o nedôveryhodnom správaní a so škodlivým obsahom. Systém včasného varovania takisto uľahčil spoluprácu s medzinárodnými partnermi, ako sú G7 a Organizácia Severoatlantickej zmluvy, pričom táto spolupráca sa v budúcnosti ešte posilní.

2. Uplatňovanie Kódexu postupov proti šíreniu dezinformácií

Online platformy sa stali vplyvnými bránami k informáciám pre mnohých občanov EÚ. Môžu teda zohrávať kľúčovú úlohu pri šírení dezinformácií. Komisia preto nabádala platformy, aby zintenzívnili svoje úsilie v boji proti dezinformáciám. V dôsledku toho hlavné platformy vrátane Facebooku, Googlu, Twitteru spolu so softvérovými spoločnosťami a subjektmi zastupujúcimi reklamný priemysel prijali v októbri 2018 samoregulačný Kódex postupov proti šíreniu dezinformácií⁸. Dobrovoľne sa zaviazali zvýšiť transparentnosť, zodpovednosť a dôveryhodnosť svojich služieb.

Komisia a skupina európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby (ERGA)⁹ vykonali so zreteľom na európske voľby v roku 2019 cielené monitorovanie opatrení, ktoré prijali spoločnosti Facebook, Google a Twitter, na základe mesačných správ, ktoré tieto platformy predkladali od januára do mája 2019¹⁰. V rámci tohto monitorovania sa určili tieto výsledky:

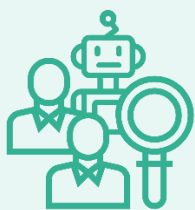
- ▶ Online platformy zlepšili svoju **kontrolu umiestňovania reklám** s cieľom obmedziť nekalé praktiky navádzania na klikanie a znížiť príjmy z reklamy pre tých, ktorí uverejňujú dezinformácie. Vo svojich mesačných správach poskytli podrobné údaje o počte pozastavených inzerátov a o uzavretí reklamných účtov pre klamlivé alebo zavádzajúce správanie¹¹ podľa členských štátov.
- ▶ Všetky tri online platformy zintenzívnili svoje úsilie o zlepšenie **transparentnosti politickej reklamy**, a to najmä prostredníctvom jej označovania a uverejňovania knižníc reklamy, v ktorých je možné vyhľadávať.
- ▶ Platformy informovali o prijatých opatreniach na podporu **integrity svojich služieb**. Uviedli, že sa zameriavajú na manipulatívne správanie s cieľom zviditeľniť obsah pomocou koordinovaných operácií, ako aj zneužívanie botov a falošných účtov.

⁸ V máji 2019 sa signatárom kódexu stal aj Microsoft.

⁹ Úplnú správu prijme skupina ERGA na zasadnutí 20. – 21. júna 2019.

¹⁰ Komisia tieto správy uverejnila spolu s posúdením pokroku pri vykonávaní kódexu postupov.

¹¹ Medzi takéto správanie patrí zosobnenie, spamovanie, skresľovanie identity, odkazy na „farmy na inzeráty“ a/alebo falošné webové stránky. Počas piatich mesiacov spoločnosť Google podnikla kroky proti 131 621 reklamným účtom z EÚ pre porušenie jej politík týkajúcich sa skresľovania skutočností a proti 26 824 reklamným účtom z EÚ pre porušenie jej politík v súvislosti s nedostatočným pôvodným obsahom; takisto podnikla kroky proti 1 188 publikačným účtom z EÚ pre porušenie jej politík týkajúcich sa cenného obsahu. Facebook informoval o približne 1,2 milióna reklamách z EÚ, proti ktorým podnikol určité kroky z dôvodu porušenia jeho politík týkajúcich sa obsahu s nízkou kvalitou alebo rušivého obsahu, zavádzajúceho alebo nesprávneho obsahu, či pokusov o obchádzanie jeho systémov. Twitter ohlásil, že zamietol 6 018 reklám zameraných na EÚ pre porušenie jeho politiky nepripustných praktík v obchodnej reklame, ako aj 9 508 reklám zameraných na EÚ z dôvodu porušenia jeho politiky kvalitnej reklamy.

Od januára do mája podnikli online platformy v záujme celosvetového obmedzenia rozsahu spamovania a dezinformácií konkrétne kroky voči nedôveryhodnému správaniu. Spoločnosť Google oznámila, že v celosvetovom meradle odstránila viac než 3,39 milióna kanálov Youtube a 8 600 kanálov z dôvodu porušovania jej politík v oblasti spamovania a zosobnenia. V prvom štvrtroku 2019 zablokoval Facebook 2,19 miliardy falošných účtov a uskutočnil konkrétne kroky voči 1 574 EÚ stránkam, skupinám a účtom zapojeným do nedôveryhodného správania zameraným na členské štáty EÚ a voči 168 takýmto stránkam, skupinám a účtom mimo EÚ. Twitter spochybnil takmer 77 miliónov účtov s podozrením na spamovanie alebo falošných účtov na celom svete.

Online platformy v dňoch pred voľbami na základe upozornení od nezávislých vyšetrovateľov a novinárov identifikovali a zrušili ďalšie účty šíriace dezinformácie a nenávistné prejavy¹². Viac než 600 skupín a stránok na Facebooku, ktoré pôsobia vo Francúzsku, v Nemecku, Taliansku, Spojenom kráľovstve, Poľsku a Španielsku, bolo označených za také, ktoré šíria dezinformácie a nenávistné prejavy alebo použili falošné profily na umelé zväčšovanie obsahu strán alebo stránok, ktoré podporovali. Na týchto stránkach sa vygenerovalo 763 miliónov používateľských zobrazení. V správach od výskumných pracovníkov, overovateľov faktov a občianskej spoločnosti sa tiež identifikovali ďalšie prípady rozsiahlych pokusov o manipuláciu volebného správania aspoň v deviatich členských štátoch¹³.

Napriek tomuto úsiliu musia platformy v záujme účinného boja proti dezinformáciám robiť viac. Hoci Facebook rozšíril svoju transparentnosť na tematickú reklamu¹⁴ a Google a Twitter to neurobili, účinnosť opatrení v oblasti transparentnosti, ktoré prijali všetci signatári, je naďalej otázná. Platformy navyše nezaznamenali dostatočný pokrok pri zvyšovaní transparentnosti webových sídiel, na ktorých sa umiestňuje reklama, a to čiastočne z dôvodu nedostatočnej angažovanosti reklamného priemyslu.

Všetky platformy by takisto mali zaistiť aktívnu a funkčnú spoluprácu s overovateľmi faktov vo všetkých členských štátoch a mali by umožniť používateľom lepšie zistiť, kedy ide o dezinformácie. To možno dosiahnuť napríklad vypracovaním ukazovateľov dôveryhodnosti informačných zdrojov v spolupráci s mediálnymi organizáciami.

Rovnako by mali poskytovať vedeckej obci zmysluplný prístup k údajom, a to v súlade s pravidlami ochrany osobných údajov. Spolupráca s výskumníkmi umožní lepšiu identifikáciu a analýzu dezinformačných kampaní, dôkladné monitorovanie uplatňovania kódexu a nezávislý dohľad nad fungovaním algoritmov. Komisia bude naďalej propagovať široké uplatňovanie kódexu medzi všetkými príslušnými zainteresovanými stranami.

Do konca roka posúdi účinnosť kódexu po prvých 12 mesiacoch jeho uplatňovania. Ak by výsledky tohto posúdenia neboli uspokojivé, môže navrhnúť ďalšie iniciatívy vrátane iniciatív regulačnej povahy.

¹² <https://www.theguardian.com/world/2019/may/22/far-right-facebook-groups-spreading-hate-to-millions-in-europe>

¹³ Avaaz (2019): Far Right Networks of Deception; Institute for Strategic Dialogue (2019): 2019 EU Elections Information Operations Analysis: Interim Briefing Paper; Avaaz & Institute for Strategic Dialogue (2019): Disrupted: Evidence of Widespread Digital Disruption of the 2019 European Parliament Elections.

¹⁴ Napríklad prisťahovalectvo, politické hodnoty, občianske a sociálne práva, bezpečnostná a zahraničná politika, ako aj politika v oblasti životného prostredia.

3. Zvyšovanie informovanosti a zlepšovanie odolnosti spoločnosti

Na boj proti dezinformáciám a posilnenie odolnosti spoločnosti je potrebné spojiť sily. To možno dosiahnuť posilnením postavenia občanov a občianskej spoločnosti a zabezpečením komunikácie o EÚ založenej na faktoch. Inštitúcie EÚ pred voľbami do Európskeho parlamentu úzko spolupracovali v týchto oblastiach:

- ▶ **Zvyšovanie informovanosti o dezinformáciách:** inštitúcie EÚ spustili niekoľko iniciatív na zvýšenie informovanosti verejnosti o dezinformáciách vo všetkých členských štátoch EÚ vrátane seminárov, konferencií a tlačových brífingov. Celkovo sa na nich zúčastnili stovky novinárov, čo viedlo k lepšiemu pochopeniu a šíreniu informácií v oblasti dezinformačných hrozieb. Na informačných stretnutiach pre skupiny návštevníkov sa zúčastnilo približne 200 zástupcov občianskej spoločnosti, univerzít a mládežníckych organizácií, a to aj počas Európskeho týždňa mládeže v Bruseli.

Vzhľadom na nové pravidlá EÚ o ochrane údajov sa v Nemecku šíril mýtus, že deti nebudú môcť pripnúť svoje listy Ježiškovi (známe ako *Wunschzettel*) na vianočný stromček vo svojom meste, ako je zvykom. Hoci boli pravidlá EÚ o ochrane údajov navrhnuté tak, aby chránili pred nepovoleným použitím osobných údajov, nikde sa neuvádza, že deti sa nemôžu verejne podeliť o svoje vianočné prania, ak s tým ich rodičia súhlasia.

- ▶ **Lepšia komunikácia o politikách EÚ:** v záujme väčšej informovanosti a lepšieho pochopenia vplyvu EÚ na každodenný život zabezpečili inštitúcie EÚ prostredníctvom sociálnych médií¹⁵ a komunikačných kampaní¹⁶ proaktívnu a viacjazyčnú komunikáciu s miliónmi občanov EÚ. Európsky parlament začal informačnú kampaň s názvom *Tentoraz idem voliť*¹⁷ a niekoľko vnútroštátnych orgánov konalo podobne. Komisia a Európska služba pre vonkajšiu činnosť výrazne rozšírili svoju pozitívnu komunikáciu prostredníctvom špecializovaných kampaní, ktoré oslovili milióny občanov.

¹⁵ Komisia prostredníctvom svojich účtov na sociálnych sieťach pravidelne informuje o problematike dezinformácií: od januára 2018 do apríla 2019 bolo uverejnených 57 príspevkov na sieťach Twitter, Facebook, Instagram a LinkedIn, ktoré vyvolali 54 781 zapojení a 3 256 476 reakcií (len na Twitteri a Facebooku) a mali dosah na 385 655 ľudí (len na Facebooku a Instagrame).

¹⁶ Európa, ktorá prináša výsledky (Program InvestEU, ktorý sa realizuje v 16 členských štátoch a v rokoch 2017 – 2018 mal dosah na viac ako 240 miliónov potenciálnych kontaktov), Európa, ktorá posilňuje (kampaň EUandME zameraná na približne 100 miliónov ľudí vo veku 18 až 35 rokov v EÚ mala v rokoch 2018 – 2019 dosah na viac ako 60 miliónov potenciálnych kontaktov) a Európa, ktorá chráni (zameraná na ľudí vo veku 35 – 55 rokov mala v rokoch 2018 – 2019 dosah na takmer 60 miliónov potenciálnych kontaktov).

¹⁷ V rámci tejto kampane sa jej 300 000 podporovateľov zapájalo do diskusií o Európe vo svojich miestnych komunitách a sociálnych skupinách, a to na internete aj mimo neho. Viac ako 340 tristo celoeurópskych organizácií spolupracovalo s Parlamentom na propagovaní volieb.

- **Posilnenie schopnosti EÚ reagovať na dezinformácie:** Komisia spolupracovala s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť a Európskym parlamentom na tvorbe a distribúcii materiálov s tematikou búrania mýtov a zvyšovania informovanosti, pričom čerpala z akademických aj inštitucionálnych poznatkov. Interná sieť Komisie proti dezinformáciám vykonávala v spolupráci s inými inštitúciami EÚ pravidelnú činnosť, pričom spájala odborné znalosti v oblasti politiky a komunikačné know-how. Niekoľko zastúpení Komisie vytvorilo na svojich webových sídlach stránky, na ktorých vyvracali pretrvávajúce mýty o EÚ, a rozvíjalo partnerstvá s overovateľmi faktov, redakčnými tímami a ďalšími iniciatívami občianskej spoločnosti na popieranie dezinformácií.

- **Posilnenie odolnosti spoločnosti prostredníctvom mediálnej gramotnosti:** vysoká úroveň mediálnej gramotnosti má v digitálnom veku kľúčový význam pre to, aby mohli občania prijímať informované rozhodnutia. Je predpokladom aktívnej a modernej demokracie. V snahe rozšíriť okruh iniciatív v oblasti mediálnej gramotnosti v celej EÚ a poukázať na najlepšie postupy, najmä na regionálnej a vnútroštátnej úrovni, zorganizovala Komisia prvý Európsky týždeň mediálnej gramotnosti, počas ktorého sa v EÚ konalo viac ako 320 podujatí¹⁸. V súlade s novou smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách¹⁹ budú musieť členské štáty posilniť opatrenia zamerané na mediálnu gramotnosť vo svojich vnútroštátnych rámcoch a úzko pri tom spolupracovať s regulačnými orgánmi a inými zainteresovanými stranami.
- **Posilnenie postavenia občianskej spoločnosti:** Medzinárodná sieť pre overovanie faktov vytvorila európsku pobočku nezávislých overovateľov faktov pokrývajúcu 14 členských štátov a zriadila webové sídlo v 11 jazykoch EÚ. Komisia bude naďalej napomáhať pri vytváraní európskej multidisciplinárnej komunity overovateľov faktov a akademických výskumníkov. V rámci programu Horizont 2020 podporila Komisia investície do nových technológií na overovanie obsahu a šírenie prostredníctvom sociálnych médií. V susedstve Únie Komisia zintenzívnila úsilie o vybudovanie väzieb medzi EÚ a občianskou spoločnosťou v partnerských krajinách. To umožnilo identifikovať a testovať riešenia v oblasti boja proti dezinformáciám prameniace zo záujmov komunit.

¹⁸ Táto iniciatíva sa uskutočnila v spolupráci s členskými štátmi a konala sa od 18. do 22. marca 2019.

¹⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1018 zo 14. novembra 2018.

Komisia zriadila Sociálne monitorovacie stredisko pre analýzu dezinformácií a sociálnych médií (SOMA), ktoré uľahčuje nadväzovanie kontaktov, výmenu poznatkov a rozvoj najlepších postupov medzi nezávislými overovateľmi faktov. Prvá skupina 14 európskych organizácií na overovanie faktov má prístup do SOMA, ktoré takisto zakladá multidisciplinárne centrá pre výskum dezinformácií. Nástroj na prepájanie Európy poskytne finančné prostriedky (2,5 milióna EUR) aj na novú infraštruktúru digitálnych služieb zameranú na nadväzovanie kontaktov overovateľov faktov a výskumníkov.

4. Ochrana integrity volieb

Od odhalenia prípadu Facebook/Cambridge Analytica a zasahovania do volieb na celom svete Komisia rázne zasiahla v záujme ochrany integrity volieb a zvýšenia odolnosti spoločnosti, najmä prostredníctvom svojho balíka volebných opatrení. Tieto opatrenia pomohli dosiahnuť konkrétne výsledky v týchto oblastiach:

- ▶ **Lepšia koordinácia medzi volebnými orgánmi:** volebné siete pozostávajúce z orgánov s právomocou súvisiacou s kontextom volieb, ktoré boli zriadené v spolupráci s členskými štátmi, viedli k zvýšenej pripravenosti na možné hrozby a lepšej koordinácii činností na národnej úrovni a na úrovni EÚ pred voľbami. Medzi činnosťami, ktoré vykonávali, patrí identifikácia hrozieb a nedostatkov, pripravenosť na krízy, informačné kampane, úsilie o boj proti dezinformáciám, monitorovanie a presadzovanie platných pravidiel a analýzy uplatniteľných vnútroštátnych právnych predpisov a postupov. Nadviazaná spolupráca účinne podporila prípravu na voľby v členských štátoch a pomohla vyriešiť niektoré rozdiely v tejto zložitej oblasti.
- ▶ **Lepšia ochrana pred kybernetickými hrozbami:** vďaka praktickým cvičeniam organizovaným s podporou Agentúry Európskej únie pre sieťovú a informačnú bezpečnosť (ENISA) pomohli Komisia a Parlament posilniť pripravenosť a odolnosť voči kybernetickým hrozbám²⁰. Inštitúcie EÚ prijali opatrenia na ochranu účtov inštitúcií EÚ a ich vybraných kľúčových predstaviteľov na sociálnych sieťach²¹. V dôsledku prijatia nového právneho rámca²² môže EÚ takisto ukladať sankcie (napr. zmraziť aktíva, zakázať cestovanie) s cieľom reagovať na kybernetické útoky, ktoré predstavujú vonkajšiu hrozbu pre Úniu alebo jej členské štáty, a odrádzať od nich.

²⁰ Dve cvičenia organizované agentúrou ENISA pomohli pripraviť vnútroštátne orgány na incidenty zamerané na vyvolanie pochybností o legitímnosti volieb a na situáciu, ak by došlo ku kybernetickým útokom na kritickú infraštruktúru pred voľbami do Európskeho parlamentu a počas nich. Na poslednom cvičení v máji 2019 sa zúčastnilo viac než 70 odborníkov na riešenie incidentov z členských štátov EÚ.

²¹ Služba pre zabezpečenie sociálnych médií (SMAS), ktorú poskytuje tím reakcie na núdzové počítačové situácie v EÚ.

²² Nariadenie Rady (EÚ) 2019/796 o reštriktívnych opatreniach proti kybernetickým útokom ohrozujúcim Úniu alebo jej členské štáty, Ú. v. EÚ L 129I, 17.5.2019, s. 1 – 12; rozhodnutie Rady (SZBP) 2019/797 o reštriktívnych opatreniach proti kybernetickým útokom ohrozujúcim Úniu alebo jej členské štáty, Ú. v. EÚ L 129I, 17.5.2019, s. 13 – 19.

- ▶ **Zneužitie osobných údajov:** v snahe objasniť povinnosti týkajúce sa ochrany údajov vydala Komisia usmernenie²³ k uplatňovaniu všeobecného nariadenia o ochrane údajov v kontexte volieb. Európsky výbor pre ochranu údajov takisto vydal vyhlásenie o používaní osobných údajov v politických kampaniach²⁴, v ktorom sa zaviazal spolupracovať s inými príslušnými orgánmi na zabezpečení dôvery v bezpečnosť a integritu volieb. Okrem toho nadobudli účinnosť nové opatrenia, ktorými sa zavádzajú sankcie za porušenie pravidiel ochrany údajov európskymi politickými stranami²⁵. Komisia odporučila členským štátom, aby na vnútroštátnej úrovni zaujali k tejto problematike rovnaký prístup.
- ▶ **Posilnenie transparentnosti:** Členským štátom, politickým stranám, nadáciám a kampaniam sa odporučilo, aby prijali opatrenia na zvýšenie transparentnosti politickej komunikácie a reklamy. Cieľom bolo umožniť občanom EÚ, aby rozpoznali online platenú politickú reklamu a komunikáciu a identifikovali, kto stojí v ich pozadí. Dosiahnuť to môžu napríklad tým, že na svojich webových sídlach sprístupnia informácie o svojich výdavkoch na online činnosti a kritériách zacielenia reklamy.

Na základe týchto skúseností Komisia v októbri 2019 prijme komplexnú správu o voľbách, a to aj o vykonávaní balíka volebných opatrení.

C. Závery

V období tesne pred voľbami do Európskeho parlamentu pomohol koordinovaný prístup EÚ zabezpečiť lepšiu pripravenosť a koordináciu v boji proti dezinformáciám. Z predbežnej analýzy vyplýva, že to prispelo k odhaleniu pokusov o šírenie dezinformácií a zachovaniu integrity volieb²⁶ a zároveň bola ochránená aj sloboda prejavu. Najvyššia účasť za posledných dvadsať rokov (50,97 %) svedčí o záujme občanov o Úniu a jej význame pre ich život.

S týmito výsledkami sa však nemôžeme uspokojiť. Hrozba šírenia dezinformácií sa vyvíja a vyžaduje si nepretržité skúmanie s cieľom aktualizovať naše dostupné nástroje politiky v súlade s novými trendmi a postupmi. Zdroje využívajúce nekalé postupy, či už v EÚ alebo mimo nej, neustále uplatňujú nové taktiky, pričom sa čoraz viac zameriavajú na miestne operácie menšieho rozsahu, pri ktorých je menej pravdepodobné, že budú identifikované a odhalené. Cieľ však zostáva rovnaký: rozštiepiť našu spoločnosť a naštříbiť dôveru občanov v demokratické procesy a inštitúcie.

Ochrana našich demokratických procesov a inštitúcií pred dezinformáciami a manipuláciou je dlhodobou výzvou a vyžaduje si nepretržité úsilie. Na to je potrebné, aby inštitúcie EÚ a členské štáty vyvinuli spoločné úsilie a zabezpečili sa primerané ľudské a finančné zdroje s cieľom lepšie identifikovať, analyzovať a odhaľovať dezinformačné kampane, a aby sa zlepšila pripravenosť na riešenie dezinformačných kampaní na úrovni EÚ a na národnej úrovni. Súkromný sektor, najmä online platformy, nesie v boji proti dezinformáciám osobitnú zodpovednosť.

²³ COM(2018) 638.

²⁴ https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb-2019-03-13-statement-on-elections_en.pdf.

²⁵ Nariadenie 2019/493, ktorým sa mení nariadenie č. 1141/2014, pokiaľ ide o postup overovania porušovania pravidiel o ochrane osobných údajov v kontexte volieb do Európskeho parlamentu (Ú. v. EÚ L 85I, 27.3.2019, s. 7 – 10).

²⁶ Túto skutočnosť uznali aj nezávislí aktéri a médiá. V štúdiu inštitútu Oxford Internet Institute sa konštatuje, že menej než 4 % mediálnych zdrojov, ktoré boli uverejnené na Twitteri pred voľbami do Európskeho parlamentu, boli dezinformácie, zatiaľ čo hlavné profesionálne spravodajské médiá mali 34 % podiel. Podľa platformy FactCheckEU bolo v období tesne pred voľbami do Európskeho parlamentu zaznamenané menšie množstvo dezinformácií, než sa očakávalo, a nestali sa hlavnou témou diskusií, ako to bolo v prípade posledných volieb v Brazílii, Spojenom kráľovstve, vo Francúzsku alebo v Spojených štátoch.

V príspevku Komisie na neformálne stretnutie lídrov EÚ27 9. mája v Sibiu²⁷ sa jasne uvádza: nárast cieľených dezinformačných kampaní bude aj v budúcnosti veľkou výzvou a vyzýva sa v ňom na spoločný postup inštitúcií EÚ a členských štátov v boji proti tejto hrozbe.

Európska služba pre vonkajšiu činnosť a Komisia budú spolu s členskými štátmi ďalej posilňovať spoluprácu v rámci systému včasného varovania vrátane vypracovania spoločnej metodiky analýzy a odhaľovania dezinformačných kampaní a pevnejších partnerstiev s medzinárodnými partnermi, ako je G7 a Organizácia Severoatlantickej zmluvy.

Komisia ešte tento rok predloží správu o vykonávaní balíka volebných opatrení a posúdi účinnosť kódexu postupov. Na základe toho bude možné uvažovať o ďalších krokoch s cieľom zabezpečiť a zlepšiť našu dlhodobú reakciu na túto hrozbu.

Komisia a vysoká predstaviteľka sa zaviazali, že budú pokračovať v spoločnom úsilí o ochranu našej európskej demokracie pred dezinformáciami a manipuláciou. Našou spoločnou zodpovednosťou je chrániť právo občanov EÚ na faktické, objektívne a spoľahlivé informácie.

²⁷ COM(2019) 218.